

Historische context studiereis “In het spoor van de Shoah in Polen”

Meer dan dertig jaar organiseren Stichting Auschwitz en vzw Auschwitz in Gedachtenis jaarlijks een studiereis naar Auschwitz en Birkenau. De meerderheid van de Joden in België werd onder de Duitse bezetting naar deze oorden gedeporteerd om er bij aankomst vernietigd te worden. Werkbekwame Joden werden opgesloten in het concentratiekamp.

“Auschwitz” is vandaag zonder enige twijfel een symbool, een overkoepelend concept dat verwijst naar de vernietiging van de Joden in Europa. Dat is het in België, maar ook daarbuiten. Zonder daarom afbreuk te doen aan het belang van Auschwitz voor de herinnering aan de vernietiging van de (Belgische) Joden, willen we ook de Holocaust in het Oosten in de kijker zetten. Op het ogenblik dat Auschwitz volledig operationeel was, was de “Aktion Reinhardt” bijna volledig uitgevoerd. Die actie was gericht op de vernietiging van de Joden in het Generaal Gouvernement (Centraal-Polen tijdens het interbellum).

Tijdens de eerste fase van de vernietiging van de Europese Joden voerden de Einsatzgruppen de “Holocaust door kogels” uit in de Baltische staten, Wit-Rusland, Oekraïne en Rusland. Omdat die slachtpartijen psychologisch te belastend waren voor de uitvoerders, moest een nieuwe methode worden gevonden om de 2.284.000 Joden uit het Generaal Gouvernement en de 400.000 Joden uit de regio Białystok te vermoorden.

De moord op de Joden van Litzmannstadt (de verduitste naam van Łódź) werd vanaf eind 1941 uitgevoerd in het moordcentrum van Kulmhof. Dit lag niet in het Generaal Gouvernement, maar in het Groot Duitse Rijk zelf. Łódź, dat tijdens het interbellum tot Polen behoorde, werd in het Gau Wartheland geannexeerd.

Om “Aktion Reinhardt” te kunnen uitvoeren, worden drie moordcentra opgetrokken (Bełżec, Sobibór en Treblinka), die qua structuur volledig verschillen van Auschwitz. Tussen begin 1942 en eind 1943 zullen ongeveer 1.650.000 Joden worden gedeporteerd vanuit de getto's om bij aankomst onmiddellijk te worden vernietigd.

We houden eerst halt bij de deportatieplaats vanwaar de Joodse bevolking haar laatste reis aanvatte. Tot slot bezoeken we het moordcentrum dat bij de stad hoort, aan de hand van pedagogische documenten, kaarten en foto's.

Op deze manier loopt de bezoeker werkelijk in het spoor van de Holocaust in Polen. Tijdens een vormingssessie zullen deelnemers kennismaken met de structuur en de complexe geschiedenis van de Holocaust in deze contreien, zodat ze de plaatsen tijdens de studiereis beter kunnen situeren.

De studiereis volgt een chronologisch en logisch schema. Bij elke etappe bezoeken we allereerst de stad zelf, d.w.z. het voormalige getto (Warschau, Łódź, Lublin). Kennismaken met het Joodse leven, de traditie en de cultuur van vóór de Tweede Wereldoorlog is een van de doelstellingen van deze studiereis.